

Mg.art. **Zane Grigoroviča**

Latvijas Kultūras akadēmija

Bc.art. **Justīne Dižpētere**

Latvijas Kultūras akadēmija

Bc.art. **Sanda Paukste**

Latvijas Kultūras akadēmija

DZĪVĀ MANTOJUMA KOPIENA KAZDANGĀ

LIVING HERITAGE COMMUNITY IN KAZDANGA

<https://doi.org/10.55877/kkmp.2024.2.510>

Abstract

The article “Living Heritage Community in Kazdanga” is based on the data collected during an expedition in Kazdanga, in the summer of 2023. It includes interviews with residents of Kazdanga parish about its living heritage, their areas of work and social activity, memories and opinions related to the current culture politics situation in Kazdanga.

The main objective of the article is to find out what is the structure of Kazdanga living heritage community and its role in maintaining the cultural and historical heritage of Kazdanga, as well as what is the motivation behind different community members and what activities they initiate and execute to preserve certain traditions.

When summarizing the main connecting elements of Kazdanga living heritage community that unite those involved in maintaining heritage, and identifying community members at different levels of participation, some relevant problem issues arose, which the interviewed people expressed in the obtained material. Those included the position of Kazdanga parish on the outskirts of Dienvidkurzeme municipality, place and locality, as well as collective past experiences as the main uniting aspects of living heritage community, search for a shared identity that would strengthen networking between community members, and desire to see development of Kazdanga in various areas.

Keywords: *Kazdanga, living heritage, community, place belonging, participation.*

2023. gada vasarā Latvijas Kultūras akadēmijas Kultūras un mākslu institūta pētniecības projektu konkursa “Zinātniskās darbības attīstība Latvijas Kultūras akadēmijā” atbalstītā projekta “Dzīvais mantojums Kazdangā” darba grupas pārstāvji veica lauka pētījumu Kazdangā. Pētniecības projekta fokuss tika vērsts uz nemateriālā jeb dzīvā mantojuma izpēti Kazdangā, nelielā ciemā Dienvidkurzemē. Pievēršoties raksta galvenajam pētījuma objektam – Kazdangas dzīvā mantojuma kopienai – vajadzīgs neliels konteksts un kopienas raksturojums, kas iezīmē tās faktuālo uzbūvi un darbības lauku.

Pēc Aizputes Tūrisma un informācijas centra sniegtajām ziņām, Kazdangā mūsdienās dzīvo 527 (2022), bet Kazdangas pagastā 1194 (2022) cilvēki un norit aktīva sabiedriskā un kultūras dzīve [Kristīnes Vītolas sniegtā informācija, LKA_K_22].

Kazdanga ir ciems, kas var lepoties ar bagātu vēsturi, daudzveidīgu kultūrvēsturisko mantojumu un ainavu. Piemēram, pavisam netālu no Kazdangas, Alokstes upītes krastā, atrodas arheoloģiski un vēsturiski nozīmīgais Valātas (arī Kazdangas) pilskalns jeb nocietināta kuršu dzīvesvieta. Unikāls ir Kazdangas muižas komplekss (*Katzdangen*), kas savulaik piederējis bagātiem un politiski ietekmīgiem Kurzemes baroniem fon Manteifeļiem (*von Manteuffel*). Kazdangas muižu klasicisma stilā 19. gadsimta sākumā cēlis slavenais Rietumeiropas arhitekts Johans Georgs Ādams Berlics (*Johann Georg Adam Berlitz*). 20. gadsimta sākumā pie fon Manteifeļiem Kazdangā vairākkārt viesojušies gleznotāji Vilhelms Purvītis un Johans Valters. Liela daļa V. Purvīša ainavu tapušas Kazdangā vai iedvesmojoties no šīs gleznieciskās vides. Šobrīd Kazdangas pils ēkā atrodas muzejs, kurā var iepazīt Kazdangas pagasta vēsturi un Boju meža muzeja ekspozīciju. Kazdangā salīdzinoši plaši un labi saglabāties arī muižas komplekss. Ap Kazdangas muižu iekārtots parks, kas veidots 19. gadsimta sākumā kā ainavu parks. Šobrīd Kazdangas muižas parks pēc platības (196 ha) ir viens no lielākajiem un dendroloģiski bagātākajiem Latvijas muižu parkiem. Parkā atrodas divi riņķa krusti. Kazdangas muižas parka teritorijā ir daudz dīķu, jo Kazdanga bija pirmā vieta visā cariskajā Krievijā, kur ap 1870. gadu sāka nodarboties ar dīķsaimniecību. Parkā izveidotas marķētas pastaigu takas, veloceliņi, labiekārtotas atpūtas vietas, labirints, pāri Dzirnezera izbūvēta 190 metru gara laipa ar putnu vērošanas torni, ierīkotas peldvietas. Parkā izvietotās ozolkoka skulptūras aktualizē senas leģendas par Kazdangas vēsturi.

Kazdangas pagasts iekļauts Dienvidkurzemes novadā, kas izveidots 2021. gada 1. jūlijā, īstenojot administratīvi teritoriālo reformu, tās rezultātā apvienojoties astoņiem iepriekš pastāvošiem novadiem, ģeogrāfiski – Kazdanga atrodas perifērijā.

Projekta gaitā īsā laikā tika ievākts samērā liels datu kopums: tika apmeklētas 14 kultūrvēsturiskas vietas, veiktas 22 daļēji strukturētas intervijas ar Kazdangas iedzīvotājiem, dokumentētas mutvārdu liecības, fiksētas 948 fotogrāfijas, apkopoti

bibliogrāfiskie dati. Lauka pētījumā – novērojumos un intervijās – iegūtais materiāls rakstā izmantots, lai izprastu un raksturotu dzīvā mantojuma attīstību un nozīmi Kazdangā dažādos laika posmos, lai identificētu mantojuma uzturēšanai un tālāk nodošanai piederīgās kopienas struktūru, tās daudzveidību un iesaistes veidus. Tādējādi par raksta mērķi izvirzīts – noskaidrot, kāda ir Kazdangas dzīvā mantojuma kopienas struktūra un tās loma kultūrvēsturiskā mantojuma uzturēšanā, kāda ir kopienas locekļu motivācija un kādas aktivitātes tiek īstenotas, lai saglabātu noteiktas tradīcijas. Raksta satura veidošanā pamatā tika izmantota kvalitatīvā pētījuma stratēģija, daļēji strukturētas intervijas ar Kazdangas iedzīvotājiem, dzīvā mantojuma saglabātājiem un attīstītājiem. Projekta gaitā, kā arī rakstā daļēji izmantotas lauka pētījumā – novērojumā – gūtās atziņas, apsekojot un izzinot Kazdangas ievērojamās vietas, iepazīstot tradicionālo virtuvi un amatniecības prasmes. Informantu jeb teicēju atlasē padziļinātām, daļēji strukturētām intervijām pielietota mērķtiecīgā izlase.¹ Daļēji strukturēto interviju vadlīniju izstrāde balstīta UNESCO Konvencijā par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu.²

Dzīvais jeb nemateriālais kultūras mantojums un tā kopiena

Novērojumi Kazdangā pierāda, ka ciema iedzīvotāju apziņā ļoti svarīga ir pašu iniciatīva, aktivitāte un darbība, lai sasniegtu mērķus, kas saistīti ar sev nozīmīgas vietas labiekārtošanu un tai piesaistīto tradīciju saglabāšanu. Lai gan šo cilvēku pārstāvētās jomas aptver plašu specializācijas un interešu loku, jaušams, ka visas aktivitātes vieno cieņa pret Kazdangas vēsturi un laikiem cauri koptu sabiedriski kopīgo vietas mantojumu. Informantu kopa jeb teicēji projekta ietvaros definēta kā dzīvā mantojuma kopiena Kazdangā, tādēļ būtiski ir vairāki aspekti attiecībā uz nemateriālā jeb dzīvā mantojuma jēdzienu.

2016. gada 1. decembrī stājies spēkā Nemateriālā kultūras mantojuma likums [LR Saeima 2016], kas plašākā sabiedrībā veicinājis iespēju veidot padziļinātu jēdzienisko izpratni par nemateriālo kultūras mantojumu, nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu, ilgtspēju un kultūras mantojuma kopienas. Likumā nemateriālais kultūras mantojums definēts kā “Latvijas kultūrvēsturiskā mantojuma daļa, kas atspoguļo Latvijas kultūras tradīcijas un ir no paaudzes paaudzē pārmantotas, apkārtējās vides noteiktas, mijiedarbībā ar vēsturi, dabu un radošo darbību izstrādājušās zināšanas, prasmes, vērtības un rīcības modeļi, tajā skaitā mutvārdu tradīcijas un izpausmes, spēles mākslas, paražas, rituāli, svētki, zināšanas par dabu un Visumu, tradicionālās amatniecības prasmes, kā arī ar iepriekšminēto saistītie instrumenti, priekšmeti, artefakti un kultūrtelpas” [LR Saeima 2016]. Atšķirībā no UNESCO Konvencijas par

¹ Precīzāki atlasē kritēriji atrodami apakšnodaļā “Kultūras mantojuma kopiena”.

² UNESCO Konvenciju par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu skatīt šeit: <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/1533>

nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu, likumā uzsvērta nemateriālā kultūras mantojuma saistība ar Latvijas kultūrvēsturisko mantojumu, turklāt no Latvijas likuma definīcijas ir izslēgts UNESCO saturiskais akcents uz to, ka mantojumu kopienas un grupas nemitīgi rada no jauna, tādējādi likumā veidojot visai statisku nemateriālā kultūras mantojuma veidošanās laiktelpas rāmējumu, kas ir vērstas pagātnē [Muktu-pāvela, Laķe, Tjarve 2022: 65].

Nemateriālā kultūras mantojuma likumā definēts arī kopienas jēdziens, *ar ko saprasta personu grupa (šā likuma izpratnē atsevišķos gadījumos arī privātpersona), kam raksturīga kopīga identitātes izjūta un ko vieno nemateriālais kultūras mantojums un kopīga ieinteresētība to saglabāt un nodot nākamajām paaudzēm* [LR Saeima 2016]. Atsaucoties uz likumā minēto kopieni, kurai uzticēta kultūras mantojuma pārnese laikā un telpā, noprotams, ka šādas cilvēku grupas pamatā ir noteikta struktūra un pieeja pārliecību vai darbību kopumam, kas tiek piekopts mantojuma saglabāšanas procesā. Lai to labāk izprastu, svarīgi aptvert teoriju par kopieni nepieciešamību, izveidi un īpatnībām.

Amerikāņu sociologs Viljams Ričards Skots (*William Richard Scott*) kopieni plašā nozīmē raksturojis kā *sociālo attiecību kopumu, kura pamatā ir noteikti tās dalībniekus vienojošie identitātes aspekti* [Scott 2014: 247]. Šāds teorētiskais ietvars veido atsauci uz Kazdangas vietas identitāti, jo tās gadījumā tieši kopīgā atrašanās vieta ir viens no galvenajiem saistītājelementiem starp vairākiem individuāliem kopienas pārstāvjiem.

Tāpat kopienas raksturojumam atbilstošs franču sociologa Emīla Dirkema (*Emile Durkheim*) paustais par kolektīvās apziņas fenomenu. Papildus dalītām idejām, uzskatiem dažādos jautājumos un tiešu vai netiešu vienbalsību, kolektīvā apziņa norāda uz iespēju apsvērt vairākus aspektus, kuru iznākums spēj norādīt uz to, vai kāds ir vai nav piederīgs noteiktai kopienai, kā arī tam, vai tā ir nošķirama un pastāv [Tjora, Scambler 2020: 2–3]. Kā novērojams Kazdangā, lai gan nereti tieši dalītā vietas piederība ir vienīgais kopsaucējs kopienas dalībnieku interesēs un rīcības pamatojumā, tieši tā kā galvenā motivācija kļūst par atbilstošu raksturlielumu šīs kopienas norobežojumam. Tāpat dažādie apkārtnes elementi, ko kazdandznieki saista ar pagātni un tradīciju pārnēsi laikā, ar atmiņām skaidrojot savu piederību Kazdangai, veido arī kopīgu vietas identitāti. Šo tēmu 2023. gada starptautiskajā zinātniskajā konferencē “Kultūras Krustpunkti” prezentēja pētījuma kolēģileva Vītola, Luīze Frančeska Dakša, Lote Katrīna Cērpa, Anna Lauska un Krišs Grunte.

Kultūras mantojuma kopiena

Lai nonāktu pie pētījumam nepieciešamajiem rezultātiem, attiecībā uz intervijām raksta autore izvēlējās gadījumu atlasu, kā arī informantu jeb teicēju izvēlē tika izmantota mērķtiecīgās izlases metode, kas noder plaša intervējamo loka izveidē.

Šo cilvēku vidū bija gan Kazdangas ļaudis, kuri tur dzimuši, auguši un strādājuši ilgus gadus, gan iebraucēji no citurienes, kuri Kazdangu izvēlējušies par savu dzīvesvietu, strādā pašvaldībā vai īsteno uzņēmējdarbību, kā arī ļaudis, kuri atgriezušies Kazdangā. Pilnu intervējamo personu sarakstu skatīt tabulā 1. pielikumā.

Atsaucoties uz raksta ievadā minēto, uzmanība jāpievērš faktam, ka Kazdangas pagasts šobrīd iekļauts plašajā Dienvidkurzemes novadā. Pašvaldības noteiktās prioritātes var ietekmēt kopienas tālāko lēmumu pieņemšanas procesu, sniedzot vai atsakot finansējumu konkrētiem pasākumiem vai aktivitātēm. Kā norāda viena no teicējam, Ieva Babre: *Dienvidkurzemes novads ir vislielākais novads visā valstī. Un tā nu esam ļoti daudzi maziņie pagastini* [LKA_K_13].¹

Šāds vērojums izceļ faktu, ka Kazdanga šobrīd atrodas pašā Dienvidkurzemes novada nomalē, tāpēc arī kazdandznieki apzinās, ka daudz kas atkarīgs no pašu rīcības. Tieši atsevišķas iniciatīvas un degsme konkrētā jomā ir atslēga uz Kazdangas kopienas aktīvāko pārstāvju darbību. Māra Tīmane pati savulaik organizējusi kultūras dzīvi pagastā un vēl joprojām aizrautīgi runā par pagastā aktuālām problēmām: *Tur katrai lietai vajag cilvēku, kas par to deg. Un, ja nedeg... (..) Ja tu nevari darīt lietu ar dzirksteli, ar degošu, tu nededz par to lietu, par ko... tad nav jēgas* [LKA_K_15]. Iedvesmu šādām iniciatīvām kazdandznieki redz nesenā pagātnē, piemēram, pagasta pārvaldes darbībā, kad tās priekšgalā bija Juris Moisejs, kas aizrautīgi cīnījās par pagasta labklājību. Lai gan kopienas pārstāvji vēlas sadarbību un atbalstu no publiskā sektora, to iegūt ir ļoti grūti, un šis atbalsts ir minimāls. Teicēja Ilze Holštroma savā intervijā izceļ Jura Moiseja darbību un pauž pārdomas par trūkumiem šobrīd: *[D]audz kas jau ir atkarīgs no tās gribēšanas, no tās ieguldīšanas. Jo es nedomāju, ka tad, kad pagasta pārvaldes vadītājs bij' Juris Moisejs, nu, Kazdangas pagasts, kad mēs bijām, ka tad mēs būtu bijuši turīgāki un bagātāk'. Un tad mēs varējām uzturēt, vai ne. Tā kā, nu, es domāju, ka tur ir tā interese* [LKA_K_18]. Svarīgi atzīmēt, ka kopienas pārstāvji savstarpēji apzinās galvenās problēmas pagastā un ar atzinību reflektē par kolēģiem un kaimiņiem, kas iegulda laiku un atdevi to risināšanā un kopējās situācijas uzlabošanā. Dažādi pozitīvie piemēri šādu cilvēku darbībai rodami Kazdangas nesenā pagātnē un mūsdienās. 2023. gada 18. novembrī, Latvijas Republikas proklamēšanas 105. gadadienā, Kazdangas kultūras centrā tikuši pasniegti pašvaldības augstākie apbalvojumi izciliem novada cilvēkiem, kuru skaitā bijusi arī Ilze Holštroma – par Kazdangas parka un Pilādžu alejas labiekārtošanas projekta realizāciju, kas veicinājis Kazdangas atpazīstamību Latvijā, – un skolotāja un Kazdangas zāļu sieva Aija Brūna – par jaunatnes vispusīgu un patriotisku audzināšanu, ieinteresējot skolēnus [Dienvidkurzemes novads 2023].

¹ Intervijas veiktas Kazdangā, laika posmā no 2023. gada 22. līdz 25. jūlijam. Tās saglabātas LKA arhīva mākonī (*Microsoft OneDrive for Business* mākoņpakalpojums), kas nodrošina autorizētu piekļuvi, kā arī drošu informācijas apriti un uzglabāšanu lokāli.

Kopienu vieniojošie priekšstati

Jau iepriekš atzīmēts, ka Kazdangas dzīvā mantojuma kopiena savstarpējos saistītājelementos balstās lielumos, kas vienā vai citā ziņā attiecas uz dalīto dzīves, darba vai atmiņu vietu, kopīgo pagastu un tā nemateriālo mantojumu. Tā kā pētījums fokusēts uz konkrēta ciema – Kazdangas – kopienas izpēti, vieta vai lokalitāte ir jēdzieni, kas apzīmē ne tikai ģeogrāfisko telpu, bet ir arī Kazdangas kopienas veidojoši un saliedējoši faktori. Kazdangas dzīvā mantojuma kopienas varētu klasificēt kā vietas piederības kopienas – tādu, kur *[K]onkrēta vieta tās piederīgajiem nodrošina kolektīvās kultūras pieredzes iespēju, sasaistot tagadni ar pagātņi, kultivējot stabilitātes ilūziju un eksistences nepārtrauktu apziņu* [Hauge 2007; Lāce 2014]. Arī visās intervijās uzrunāti ar pietāti runā par Kazdangas vietām, tādējādi parādot savu cieņu galvenokārt pret apkārtni, kurā auguši, darbojušies vai atrodas šobrīd, un kuras uzlabošanas labā, visticamāk, ir gatavi strādāt un sadarboties.

Intervējot pētījumam izraudzītas Kazdangas kopienas locekļus, cita starpā tika jautāts tieši par pagasta raksturīgākajām vērtībām, kas ietver galveno Kazdangas esenci. Viens no zīmīgākajiem atbilžu lokiem saistīts ar Kazdangas dzīvo dabu, vidi un ievērojamiem pieminekļiem. Elīna Medene kā pirmo no vērtībām nosauc vidi un kultūrvēsturisko ainavu, kas nosaka arī cilvēku mentalitāti. Elīna to raksturo kā *kalnainu, gravainu, neparedzamu, ar lieliem kontrastiem, kas izpaužas arī kazdandzniekos* [LKA_K_1].

Māra Tīmane par vērtīgākajām vietām Kazdangā atzīst pilskalnu ar “maģiskajiem” ozoliem, parku, kura *koki ir diženi, kazdandznieki pieraduši, bet atbraucējus tie pārsteidz*. Attiecībā uz pili, kas līdz 2009. gadam uzturējusi Kazdangas lauksaimniecības tehnikumu, taču šobrīd funkcionē kā muzejs, M. Tīmane apgalvo, ka *[P]ils kā ēka ir bez iekšējās dzīvības. Svarīgs ir saturs, ar ko piepilda* [LKA_K_15]. Ilze Holštroma vērtību sakarā arī reflektē par pili: *Kazdangas vērtība, jau tā pils ir. Nu, protams, pirmais ir cilvēki, nu to es tā gribētu, ka tie ir cilvēki, un pa' tiem ir jādomā... (..) Bet otrā lielākā ir, nu, pils mūsējā. (..) Nu, kaut vai tas muzejs, nu, vai ne, būs vai nebūs, vai kaut kur citur, vai ne. Nu, tā muzeja vērtība jau citur pazudīs* [LKA_K_18].

Apziņa, ka kopienas vieno teritoriālā piesaiste, parādās arī Kazdangas himnā, kuras tekstā ir pamanāms tieši poetizēts, glezniecisks Kazdangas tēls. Himnas vārdus sacerējusi Ināra Molnika, toties mūziku – Aivars Ērglis.

Himna Kazdangai

Pelēkā dūmakā Dzirnezers klusē,
Alokste ielejā snauž.
Kazdanga dzimtā te, Kurzemes pusē
Vēji Tev paspārnes glauž.

Skabāržu zaros skan gadsimtu sarunas.
 Lapegles asaras lej.
 Kļavas dedz sarkanās ciešanu ugunis
 Mīlošai dvēselei.

Cerību krāsā ik maijā zied ceriņi.
 Saules un pieneņu daudz.
 Kazdanga, takas tavas un celiņi
 Mūždieniņ atgriezties sauks.

[Austras koks 2009]

Vienojošais telpas izpratnē parādās arī lingvistiskā līmenī. Kazdandzniekiem ir savi toponīmi – Kapleja, Pūceskalns, Priedītes, augša, leja un citi, kas iedzīvotāju apziņā raksturo gan noteiktas vietas Kazdangā, gan spilgtākās atmiņas, kas saistās ar pagastu un bieži vien kolektīvajā apziņā ieņēmušas leģendu vai kopīgi pieņemtas vēstures statusu. Šāda teritorijas izziņa ar īpašiem apzīmējumiem liecina par vienotu telpas izpratni un tādējādi nošķir Kazdangas kopienu noteiktās robežās, aiz kurām pieņemtie nosaukumi zaudē savu nozīmi ne tikai lingvistikā, bet arī pagasta ģeogrāfijā.

Uzmanības vērtas ir attiecības starp pagasta iedalījumu Kazdangas centra un Valātas pusē. Lai arī mūsdienās Kazdanga un Valāta teritoriāli ir vienotas, valodā nošķirums saglabājies. Domājot par Valātu, kur kādreiz bija Leņina vārdā nosauktais kolhozs, kazdandznieki lieto apzīmējumu “augša”. Runājot par Kazdangas daļu, kur kādreiz bijis sovhoztehnikums,¹ kas likvidēts 2009. gada 1. jūlijā, lietots apzīmējums “leja”.

Māra Tīmane, atskatoties vēsturē, trāpīgi izceļ abu vietu savdabīgo sadalījumu vietējo iedzīvotāju apziņā: *Man liekas, Kazdanga ir viens ciems, bet tomēr... Šīte lejā kazdandznieki no valātniekiem atšķiras, jo te ir bijis tomēr tas tehnikums, un kolhozs, ir kaut kā, jo paskatoties kolhoznieki ir vairāki... (..) [N]o malas – viņiem ir vairāk tādas kopīgas darīšanas, un viņi tā kā viens par otru vairāk rūpējas. Vai nu te ir lielākas personības? (..) [T]ur bija tik daudz kolhoznieku, un viņiem tie stāsti tik sulīgi un garšīgi, man likās, un ka šīte, lejā, tā kopības sajūta nav bijusi [LKA_K_15]. Papildus M. Tīmanes teiktajam Stella Cveigele, kas ienākusi Kazdangā no citurienes un dzīvojusi kolhoza pusē, atzīmē, ka *Kazdangas puse uz Valātas pusi skatījusies mazliet augstprātīgi* [LKA_K_14].*

Pagātnes pieredze ir otrs fundamenta, uz kura balstās Kazdangas dzīvā mantojuma kopiena. Tā pamatā ir laiki, kad Kazdangā darbojās baronu fon Manteifeļu dzimta,

¹ Kazdangas Lauksaimniecības tehnikums dibināts 1930. gadā. Tas bijis zināms ar tādiem nosaukumiem kā Latvijas PSR Lauksaimniecības ministrijas Kazdangas sovhoztehnikums, Valsts Kazdangas lauksaimniecības tehnikums un Kazdangas profesionālā vidusskola.

Kazdangas lauksaimniecības tehnikuma laiks, kad vērojams kultūras uzplaukums un cilvēku pieplūdums, kā arī tiek iedibinātas tradīcijas, ko mūsdienās mēģina atjaunot, un periods pēc tehnikuma likvidācijas, kā arī mūsdienas, kad tiek meklēti sasaistes punkti kopienas stiprināšanai. Šāds vienots vēstures naratīvs, kas spilgti tiek izcelts intervijās, ir vēl kāds no aspektiem, uz kura pamatiem, šķiet, būvēta Kazdangas kopienas pašapziņa. Tā ietvaros baronu fon Manteifeļu valdīšanas laikam piešķirta kāda maģiska, pilij piederīga mistika.

Lauksaimniecības tehnikuma pastāvēšana daudziem saistās ar demogrāfisko sprādzienu jeb pārformulējot Kazdangas “zelta laikiem”, kuros kūsāja arī sabiedriskā un kultūras dzīve, piemēram, tika svinētas unikālās Kartupeļu balles. Turpretī laiks, kopš tehnikums vairs nepastāv, daudziem liek reflektēt par jauniešu kūtrumu un šķietamu klusumu, kas atstāj iespaidu uz visām darbības jomām Kazdangā. Ilze Holštroma komentē kādreizējos ziedu laikus Kazdangā un atceras vairākas Latvijā pazīstamas personības, kas pagastu apciemojušas: *Kad Kolns Jānis bija kultūras nama vadītājs, tad te bija mākslinieku tikšanās, te filmas izrādīja un (..) te pat daudzu filmu pirmizrādes ir bijušas, šeit, nevis kaut kur. Te ir gan Gunārs Cilinskis bijis, gan, nu, Raimonds Pauls, gan tepat Imants Ziedonis ar dižkoku atbrīvotāju grupu ir daudzkārt braucis.* Papildus iepriekš piesauktajai pilij I. Holštroma kā vērtību piemin Kazdangas vēsturi, kas ir plaša un bagāta un saistās gan ar pili un barona laikiem, gan tehnikuma teju astoņdesmit gadiem [LKA_K_18].

Kristīne Vītola un vairāki citi no intervētajiem sevišķi izceļ tehnikuma posmu Kazdangā, kad pili iedzīvināja skolēni un mācībspēki, kā arī pagastā bija jūtams ievērojams cilvēku pieplūdums: *Sāksim jau ar to vien, ka tehnikuma laikā bija divas frizētavas. Pilna darba laika. Trīs veikali. (..) Dzīve kūsāja daudz vairāk, pirmām kārtām, daudz balles. Tas, kas vajadzīgs jauniešiem. Bērnodārzs, biedrības, kuras tagad nav. Skolās klases bija pilnas. (..) Man vienmēr ir bijis interesanti, ko cilvēki šeit tādu darīja, un darba vietu nebija vairāk* [LKA_K_22].

Šobrīd viena no jaunākajām tradīcijām saistībā ar pili un tās parku, kas noris jau vairākus gadus kā kopienu vienojošais, centrālais notikums, ir Parka svētki. Kā norāda intervētais Raimonds Roze, tieši šī vieta, pils parks, ne tikai kā ainavisks brīnums visā Latvijas kartē, bet īpaši kā atmiņām piepildīta vieta visu ar Kazdangu pazīstamo prātos, spēj saistīt gan vietējos, gan tos, kas atgriežas, gan tos, kas Kazdangu vēlas patiesi iepazīt. R. Roze norāda, ka uz Parka svētkiem parasti visi kazdandznieki atnāk, jo tā ir viņu tradīcija. Parka svētki vienmēr notiek septembra pirmajā nedēļas nogalē, un kultūras darbinieki ir sagatavojuši īpašu aktivitāšu programmu. Uz šiem svētkiem atbrauc arī tie, kas dzimuši Kazdangā, bet devušies dzīvot citur. Parasti arī šie izbraucēji no Kazdangas Parka svētkos apciemo ģimeni, Kazdangu [LKA_K_5].

Iesaistes un līdzdalības veidi

Kazdangas kopienas izpratnē svarīgs dažādu līdzdalības un mantojuma saglabāšanas procesa iesaistes veidu nošķirums. Vēsturiski kultūras mantojuma kopienas sastāvs tiek skatīts arvien plašāk, sākot no kultūras mantojuma nozares profesionāļiem un ekspertiem līdz brīvprātīgajiem, īpašām interešu un dažādu iniciatīvu grupām. Pamatojoties uz LKA Zinātniskās pētniecības centra līdzšinējo pētījumu ietvaros izstrādāto nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanas līdzdalības formu klasifikāciju, iespējams izdalīt trīs no tām: aktīvo, pasīvo tiešo un pasīvo netiešo [Laķe, Muktupāvela 2017]. Attiecīgi Kazdangas kopienā šīs līdzdalības formas iedalāmas trīs grupās, tomēr arī šis dalījums ir relatīvs. Vispārīgāku Kazdangas iedzīvotāju iesaistes formu ilustrāciju skatīt attēlā 2. pielikumā.

Aktīvās līdzdalības formas pārstāvji Kazdangā galvenokārt saistīti ar darbu pašvaldības iestādēs, kā arī pašu dibinātos uzņēmumos, biedrībās un mākslas kopās. Pagastā darbojas Kazdangas pagasta kultūras un izglītības centrs, Kultūras nams, ko vada Inese Birkenfelde, Kazdangas muzejs pilī, ko vada Solvita Janvāre, un bibliotēka, kuras vadību nesēn uzņēmusies kādreizējā muzeja vadītāja Ilze Holštroma, rūpīgi turpinot vākt, sistematizēt un pētīt ne tikai grāmatās drukāto, bet arī dažādus dokumentus, kartes, fotogrāfijas, kas saistītas ar Kazdangas vēsturi, bet jo īpaši – ar ļaudīm. Kazdangas Tūrisma informācijas centrā kādreiz darbojušās arī Kristīne Vītola un Māra Tīmane, kas iedzīvinājušas pili un tās apkārtni.

Pēdējos gados ciemā uz pastāvīgu dzīvi apmetušies gados jauni cilvēki, kas, īstenojot dažādas aktivitātes, ciema dzīvē ienesuši pārmaiņas, piemēram, novadā iecienīta un atpazīstama kļuvusi vasaras kafejnīca “Kazbārs”, ko kopā izveidojuši Elīna un Ernests Medeņi. Abi veikuši atjaunošanas darbus pelnījušās Kazdangas kādreizējās dzirnavās. Medeņi pamazām atjauno arī aktivitātes netālu esošajā Dzirnezērā, piemēram, piedāvā izbraucienus ar SUP dēļiem; šogad rīkojuši peldēšanas sacensības un raganu dedzināšanu vasaras saulgriežos.¹

Kazdangai nozīmīga ir tradicionālā mantojuma kopšana, pie kā strādā folkloras kopa “Zīle” ar 16 dalībniekiem, ko no 1988. gada vadījusi Īrisa Kronberga, bet tagad Ilona Freimane no Sermītes, un tā ir arī regulāra Folkloras festivāla “Baltica” dalībniece. Trīs kazdandznieku kolektīvi bijuši regulāri dziesmu svētku dalībnieki: pūtēju orķestris “Kazdanga”, kas darbojas no 1985. gada, folkloras kopa “Zīle” un Kazdangas jauktais koris ar diriģenti Janu Paipu. Jāatzīmē arī individuālie aktīvistu, piemēram, Juris Moisejs, kādreizējais Kazdangas pagasta padomes priekšsēdētājs, direktora vietnieks saimnieciskajā darbā Kazdangas profesionālajā vidusskolā. Moisejs arī šobrīd, sadarbojoties ar vietvaru, turpina iestāties par Kazdangas nākotni un izaugsmi.

¹ Detalizētu informāciju skatīt mājaslapā liepajniekiem.lv. Pieejams: <https://www.liepajniekiem.lv/zinas/novados/foto-un-video-janu-rituala-kazdanga-liesmoja-raganas/>

Kazdangā darbojas vairākas biedrības, lai veicinātu iedzīvotāju interešu pārstāvēniecību dažādās jomās. Viena no tām ir biedrība “Kodols”, kas nodibināta 2007. gadā. Tās darbības pamatmērķi – veicināt izglītības, uzņēmējdarbības, infrastruktūras, amatniecības, tūrisma, izglītības, kultūras, sporta un dažādu interešu grupu attīstību Kazdangas pagastā. Valdes priekšsēdētāja bijusi Maija Purviņa, bet valdes locekle – Ilze Holštroma. Daži no biedrības organizētajiem pasākumiem saistāmi ar filmēšanas, foto un keramikas darbnīcām, vairākām tematiskām konferencēm par senajām pilīm un parkiem, Eiropas kultūras mantojuma dienām un citu [Aizputes novads 2007]. 2024. gada februārī biedrība īstenojusi projektu “Kazdangas Laika apstākļu deķis”.¹

Kazdangā darbojusies arī biedrība “Kazdangas kultūrvēsturiskais mantojums”. Tā dibināta 2010. gadā, taču likvidēta 2018. gadā. Biedrības mērķi bijuši saistīti ar Kazdangas kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu un popularizēšanu; veselīgas atpūtas organizēšanu; kā arī dažādu veidu un līmeņu sporta sacensību un kultūras pasākumu organizēšanu [Lursoft 2010].

Jaunākā no biedrībām, kas šobrīd darbojas Medeņu vadībā, ir biedrība “Kazdangas dzirnavas”. Dibināta 2022. gadā. Biedrības mērķi ir vietējās kultūras dzīves attīstīšana, iesaistot un piesaistot gan vietējos māksliniekus un nozares speciālistus, gan dalībniekus no visas Latvijas un pasaules; vietējā kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšana, apkārtējās vides, īpaši Kazdangas muižas parka aizsargāšana, saglabāšana, uzturēšana; vietējā tradicionālā kultūras mantojuma saglabāšana, vākšana, pētīšana, atdzīvināšana; vietējā tūrisma veicināšana; jaunu tūrisma objektu izveidošana vai piedalīšanās to izveidošanā; vietējās infrastruktūras saglabāšana un attīstīšana; atbilstošu pasākumu organizēšana, kas sekmētu sociāli neaizsargātāko grupu pārstāvju labklājību [Lursoft 2022]. Saglabājot vēsturiski bagāto dzirnavu ēku un tās mantojumu, biedrības nosaukums pārstāv ne tikai atzīstamus nākotnes mērķus, bet arī dzirnavu potenciālu Medeņu un citu aizrautīgo vadībā pārtapt jaunā Kazdangas koprades un kultūrvietā.

Kā redzams pēc biedrību dalībnieku salīdzinoši kuplā skaita un nospraustajiem darbības virzieniem, Kazdangas iedzīvotājiem un kopienas locekļiem ir svarīga aktīva rīcība saistībā ar savas mājvietas labklājības veicināšanu un izaugsmi, īpaši kultūras mantojuma saglabāšanā, jaunākās paaudzes iesaistē un Kazdangas kultūrvēsturiskās identitātes veidošanā. Redzams, ka biedrību veidošanā un amatos vairāki no iepriekš identificētajiem kopienas pārstāvjiem pārklājas.

Pasīvi tiešās līdzdalības formas pārstāvji Kazdangas pagastā lielākoties ir vairāki amatnieki un tradicionālo paražu kopēji, kā arī aktīvā dzīvesveida piekritēji.

¹ Detalizētu informāciju skatīt mājaslapā liepajniekiem.lv. Pieejams: <https://www.liepajniekiem.lv/zinas/novados/kazdanga-taps-deki-kuros-atspoguloti-laikapstakli/>

Pēdējos gados tur darbojas vairāki pirtnieki, no kuriem īpaši izceļama Māra Tīmane, kas izveidojusi uzņēmumu “Māras dārza spēks un pirtīņa”, viņa ir pirtniece un meistarklašu vadītāja. Toties Kazdangas Brūnu ģimenes mājās top “Dangas” tēja. Galvenā tēju vācēja Aija Brūna ar vīra Jāņa un trīs meitu palīdzīgajām rokām nu jau vairāk nekā 10 sezonas ik gadu ievāc ziedus un lapas gan savā dārzā, gan apkārtējās pļāvās un laukos.

Teicēja Kristīne Vītola raksturo abas amatnieces: *Aijai Brūnai tējas. Ļoti labas. Mani bērni nedzer zāļu tējas līdz Aijai. (..) Bet man gribētos ne tikai saslimstot to, bet arī lai ikdienā mums aiziet tās tējas. Un viņa man iedeva, es atceros, pirmo dziesmu vācēlīti. Tas bija pirmais, kas aizgāja uz urrā! (..) Aijas Brūnas sajaucums ir ļoti labs. Esmu mēģinājusi vairākus meistaros. Viņas vīrs taisa burvīgus vīnus. (..) Mūsu Māra Tīmane. Taisa gan, vispār, ir kolosāla zāļu sieva. Viņai ir gan smēriņi, gan vaskā, gan taukos, gan tējas kā tādas. Viņa mums iemācīja – nu, ziniet, kā ir tad, kad ir tāds rotavīruss, vēdera vīruss, ļoti labs, un kad nu nepavisam netiekam ne ar ko galā, tad Māra vienkārši pateica, nu, tu paņem vienkārši to kaula sakni vienreiz, nu cik var tās rīpiņas dzert [LKA_K_22].*

Tāpat Kazdangā neiztrūkst kurzemnieku tradicionālās virtuves, kur tiek cepti sklandrauši un vārīta skābputra. Ar to palīdzību vairākās paudzēs tiek nodotas ne tikai ēdienu sagatavošanas prasmes, bet arī īpašas garšas, kas raksturīgas noteiktiem Latvijas apvidiem. Šādu ēdienu gatavošanu pazīst, piemēram, intervētās Rita Babre, Stella Cveigele un Zinta Pencele.

Kopš Lauksaimniecības tehnikuma laikiem kazdandzniekiem nozīmīgs bijis sports, tādēļ arī mūsdienās šeit par aktīvu dzīvesveidu rūpējas vairāki kopienas pārstāvji, tajā skaitā sporta dzīves organizatore Ieva Babre, trenere Eva Reinsone, aerobikas trenere Anna Apene un biedrība “Vesela Kazdanga”. Kazdangas sporta tradīcija ir Kazdangu raksturojošs elements daļēji tāpēc, ka sporta izglītība Kazdangas tehnikuma un Ļeņina kolhoza laikā Kazdangā bija attīstīta tik augstā līmenī, ka sportisti piedalījās starptautiskās sacensībās. Ieva Babre kopš 2021. gada Kazdangā ir sporta metodiķe un sporta organizatore, kas ne tikai aktīvi kopj un turpina savu priekšgājēju ieviestās sporta tradīcijas, piemēram, ziemas spartakiādi, “Kazdangas apļus”, bet arī izgudro un koordinē dažādas jaunas aktivitātes – ģimeņu basketbolu, šautriņu mešanas disciplīnu, šaha sacensības un daudz ko citu. Pārstāvētākā sporta disciplīna Kazdangā ir skriešana, un Kazdangas maratons 2023. gadā tiek rīkots jau trešo reizi. To organizē slavenais Kazdangas maratonists Rainers Meiers. Papildus tam notiek ikgadējais rudens kross. Sports Kazdangā šobrīd ir Dienvidkurzemes novada pašvaldības atbalstīta joma, kurai katru gadu tiek piešķirts papildu finansējums.

Par **pasīvi netiešās līdzdalības formas** pārstāvjiem Kazdangā uzskatāmi tie, kuri uztur dzīvus stāstus par Kazdangu, piemēram, Renātes Goldbergas dzimtās

mājas “Zīles” ir nozīmīgas 1905. gada revolūcijas kontekstā. Glabājot un pētot dzimtas arhīvu (dažādas vēsturiskas liecības, vēstules, dienasgrāmatas, fotogrāfijas un citus artefaktus), ieguldīts nozīmīgs darbs Kazdangas kultūrvēsturiskā mantojuma izpētē. Šajā līdzdalības formā iekļaujama Zinta Pencele, kura bērnību pavadījusi Kazdangā un arī šobrīd tur katru vasaru atgriežas, lai piedalītos kultūras pasākumos, dalītos atmiņās par Kazdangu no bērnības un jaunības laikiem. Gaidāms, ka drīzumā atmiņas par Kazdangas un Valātas ļaudīm būs pieejamas plašakai publikai arī drukātā formā. Netieši mantojumu uztur arī Stella Cveigele, kas spilgti stāsta par ienākšanu Kazdangā no citurienes un tāpēc aso skatījumu uz notikumiem pagastā, vai Inga Kalniņa, kas, kā stāsta, ir attāla radniece baronu fon Manteifeļu padotajiem un ar savu padziļināto interesi par vēsturi spēj atklāt interesantus faktus par kādreizējiem posmiem pils dzīvē.

Kazdangas dzīvā mantojuma kopienas problēmas

Analizējot vairākas iesaistes un līdzdalības formas, noprotams, ka Kazdangas dzīvā mantojuma kopiena nav homogēna un tajā var izdalīt vairākus kultūras mantojuma nesējus, kuru starpā reti novērojama mijiedarbība tiešā veidā. Lai gan darbība atsevišķās jomās tiek atzinīgi vērtēta, iztrūkst sadarbības starp tām. Individuālās mijiedarbes trūkums rada iespaidu par kopienas neesamību, tādēļ nereti kazdandznieki sevi neapzinās kā kopienas sastāvdaļu. Arī apstrādājot datus, kas iegūti lauka darbā veiktajās intervijās, var secināt, ka kopienas dalībnieki neizjūt ciešu sasaisti individuālā līmenī.

Biedrības “Kodols” vadītāja un horeogrāfa Jāņa Purviņa mamma Maija Purviņa, kas dzīvo Kazdangā, raksturo kaimiņu attiecības, atsaucoties uz agrāko svētku svinēšanu kopā, piemēram, Jāņus Kaplejā vai uz parka sporta laukuma: *Katrs tagad ir savā aliņā, cilvēki kļuvuši savādāki* [LKA_K_9].

Vairāki no intervētajiem kazdandzniekiem šo atsvešinātību izprot caur “tradicionalām” Kazdangas iedzīvotāja īpašībām, kas tos nošķir no citiem apkārt esošiem pagastiem.

Māra Tīmane par kazdandznieku izsakās kā par nedaudz pasīvu: *Es nemāku pateikt, un citreiz likās pasīvi... Un likās, ka tev noliek deguna galā, un tu neatnāks. (..) Bija tiešām, likās ļoti labi pasākumi, kur neatnāca. Un te ir tas, dažreiz... uz sevi iekšēji vērsti? Man pat liekas. Ja man tu paprasītu, cik kazdandznieki ir bijuši pie manis uz pirti? (..) Nu, tad es uz roku pirkstiem varētu saskaitīt vietējos* [LKA_K_15].

Kristīne Vītola kazdandzniekus raksturo arī kā tipiskos kurzemniekus: *Augstprātīgs. Patriotisks. Gribētu teikt, klusi. (..) [M]ēs nemākam izcelt to mūsu vārdu. Es nemāku iet pa ielu, tur, es ar dūri krūtīs, kazdandznieks. (..) Klusais, augstprātīgais, tipisks kurzemnieks. Viensēta, viensēta, viensēta, katrs pa' sevi, grūti apvienot cilvēkus, jo es tā secināju, ka lielākoties aktīvie cilvēki ir iebraucēji* [LKA_K_22].

Tomēr intervijās, runājot par kazdandznieku savstarpējām attiecībām, pavid ticība, ka viss drīzumā varētu mainīties. Kristīne Vītola, lūkojoties uz aktuāliem pasākumiem un jaunām iniciatīvām, atceras arī savu pieredzi Kazdangas Tūrisma informācijas centrā un palīdzību, kas pasākumu rīkošanā tika saņemta no apkārtējiem. Tādējādi viņa vēlas palīdzēt arī tiem, kas šobrīd mēģina radīt jaunas tradīcijas un atjaunot vecās, kā to dara, piemēram, Medeņu ģimene ar peldēšanas sacensībām Dzirnezerā: *Tāpēc vien, es neesmu profesionāls peldētājs, bet savā sunītī, es smejos, sunītī ar pumpainu cepurīti, es varētu izpeldēt. Esmu apsoliļusies viņai palīdzēt. (..) Es tā domāju, ka mēs atplauksim tūlīt. (..) Kaut kā šogad liekas, redz, tie Medeņi ir sadūšojušies. Redz, viņi divatā nevar izciest, viņiem vajag palīdzīgas rokas. To varam, tur arī pieslēdzamies. Nu, un jaunā paaudze sāk kustēties. Mums pirms pāris gadiem bija tāda prakse – ja man bija nepieciešama palīdzība kaut kur parkā, es aicināju skol' jauniešus [LKA_K_22].* K. Vītola atzīmē arī novērojumu, ka, līdzdarbojoties pasākumu organizēšanā, jaunieši lūkojas uz savu apkārtējo vidi ar lielāku cieņu un nedemolē to, noraujot zīmes parkā vai piedaloties citās videi nedraudzīgās aktivitātēs.

Pēc šādiem vērojumiem secināms, ka vieta ir cieši saistīta ar cilvēkiem, kas to apdzīvo, un šai sakarā parādās pirmās problēmas: lielākā daļa respondentu atzīst, ka Kazdangas tālākās attīstības problēmas ir saistāmas ar cilvēku trūkumu. Salīdzinot ar tehnikuma posmu, ko visi intervētie uztver kā zelta laikus, kad sabiedrības priekšgalā bija izglītoti ļaudis, šobrīd pagastā ir maz iedzīvotāju, īpaši salīdzinoši maz jauniešu. Tādējādi netiek organizēti pasākumi, kas specifiski mērķēti uz jauniešu auditoriju. Intervētais Raimonds Roze, kura paspārnē aug vairāki šīs vecuma kategorijas kazdandznieki, kā vienu no galvenajiem trūkumiem raksturo tieši to, ka Kazdangā jauniešiem nav ko darīt, nav arī ikgadējo pasākumu, kurus vietējie gaida. Viņš piefiksējis, ka jaunieši bieži izbrauc no Kazdangas uz dažādiem pasākumiem, piemēram, uz Liepāju un Aizputi. Kavējoties atmiņās, R. Roze atceras, ka agrāk Kazdangā katru sestdienu bijušas diskotēkas Kazdangas kultūras namā. Populārākā no tām bijusi tad, kad uz Kazdangu atbrauca grupa "100. debija", tad *logi esot biruši ārā no tā trokšņa*. Tāpat Kazdangā trūkstot kādreizējo vietu, kur varētu pulcēties dažādu vecuma grupu iedzīvotāji, piemēram, kinoteātris kultūras namā, kas beidza pastāvēt, kad tika likvidēts Lauksaimniecības tehnikums. Taču, raugoties no pozitīvās puses, "Kazbārs" šobrīd kļuvis par vienu no Kazdangas centriem, kas norāda uz tieksmi senāko pulcēšanās kultūrtelpu vietā radīt jaunas [LKA_K_5].

Secinājumi

Apkopojot iegūtos datus, var secināt, ka kopienas vienotā mantojuma elementa pamatā, pirmkārt, ir izpratne par pašu Kazdangu kā tās robežās esošās kopienas vienojošo punktu. Otrkārt, lai apzinātu veidu, kādā Kazdangas ģeogrāfiskā un tai neatņemamā kultūrvēsturiskā forma iegūlusi piederīgo prātos, jāsaprot, ka kultūras

mantojuma kopienas galvenais centrējums vērsts uz savas darbības atbilstību Kazdangas identitātes uzturēšanai. Par mantojuma elementu šajā gadījumā kļuvusi Kazdangas kopienai piederīgo vēlme radīt jaunas tradīcijas, kas asociējas ar Kazdangas identitāti, kā arī kopt jau pazīstamās, kas saglabātas no senākiem laikiem. Iekļaujot savā darbībā un interešu lokā aspektus, kas asociēti ar Kazdangu laika gaitā un arī šobrīd, individuāli kopienas pārstāvji, kam pieder katram savs unikālais Kazdangas mantojuma posms, ko uzturēt dzīvu, kļūst par kopumu. Visi no intervijās iepazītajiem respondentiem Kazdangu redz kā vietu, kurai reiz bijuši vai turpina būt piesaistīti, un piederība noteiktai ģeogrāfiskai lokācijai pētījumā izceļama kā viens no galvenajiem kopienas raksturlielumiem. Kopīgi pavadīta bērnība pie Dzirnezera, mācības tehnikumā, darbs kultūras namā vai pagasta pārvaldē, regulārs “Kazbāra” apmeklējums mūsdienās un daudzas citas lokālas pieturvietas padara kopienas locekļus savstarpēji pazīstamus vai drīzāk iesaistītus vienotā atsauču tīklā, pat ja atsevišķie cilvēki nevēlas uzturēt kontaktus personiskā līmenī. Kopiena raksturojama kā neliela, sadrumstalota un nehierarhiska. Tajā nav izteiktu līderu vai kopīgas centrālās figūras, kas noteiktu plašākās kopienas mērķtiecīgu virzību un attīstību. Tomēr atsevišķu līderu rīcībā ir redzams potenciāls kopienas saliedēšanai. Vien jāpiebilst, ka šādā gadījumā ir nepieciešama tieši kopienas līderu intensīvāka tīklošanās.

1. pielikums

Intervējamo personu raksturojums un uzskaitījums

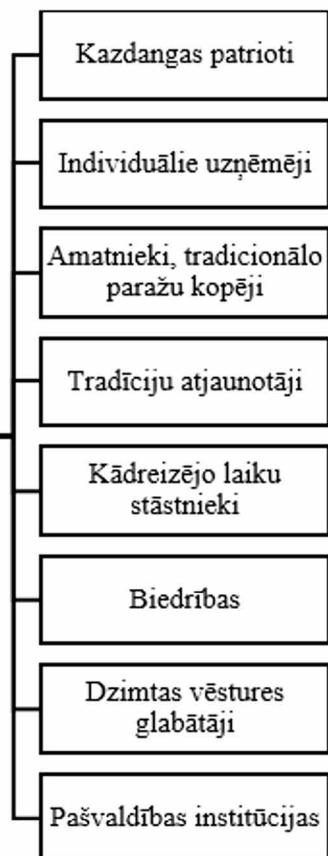
Nr.	Intervējamā persona	Atsauce	Īss raksturojums	Norises vieta, laiks
1.	Elīna Medene	LKA_K_1	Elīna un Ernests Medeņi, kas kādreizējās Kazdangas dzirnavās iekārtojuši kultūrvietu "Kazbārs", nodibinājuši biedrību "Kazdangas dzirnavas", aktīvi darbojas pie tradīciju veidošanas, uzturēšanas un atjaunošanas.	Medeņu dzimtas mājas "Turaidas", Kazdangas pagasts (23.07.2023.)
2.	Elīna Reimane	LKA_K_2	Dzimusi un augusi Kazdangā, pēc prombūtnes ārzemēs atgriezusies un šobrīd dzīvo jau 9 gadus, strādājot par audzinātāju pirmskolas izglītības iestādē.	Kultūrvietā "Kazbārs", Kazdanga (22.07.2023.)
3.	Solvita Janvāre	LKA_K_3	Mācījusies Kazdangas lauksaimniecības tehnikumā, šobrīd darbojas kā Kazdangas Muzeja vadītāja.	Kazdangas pils, Kazdanga (25.07.2023.)
4.	Māra Eņģele	LKA_K_4	Ar Kazdangu saista vairākas paaudzes. Bijusi Raiņa Literatūras un mākslas vēstures muzeja zinātniskā līdzstrādniece.	Pūceskalns, Kazdanga (22.07.2023.)
5.	Raimonds Roze	LKA_K_5	Biedrības "Mednieku klubs Kazdanga" biedrs un vectēva biškopības prasmju turpinātājs.	Kultūrvietā "Kazbārs", Kazdanga (22.07.2023.)
6.	Ernests Medenis	LKA_K_6	Elīna un Ernests Medeņi, kas kādreizējās Kazdangas dzirnavās iekārtojuši kultūrvietu "Kazbārs", nodibinājuši biedrību "Kazdangas dzirnavas", aktīvi darbojas pie tradīciju veidošanas un atjaunošanas.	Kultūrvietā "Kazbārs", Kazdanga (22.07.2023.)

7.	Juris Moisejs	LKA_K_7	Kādreizējais Kazdangas pagasta pārvaldes vadītājs un aktīvs sabiedriskais darbinieks.	Kazdangas saieta nams, Kazdanga (23.07.2023.)
8.	Zinta Pencele	LKA_K_8	Ar saknēm Kazdangā, kurā tēvs bijis zivkopis. Šobrīd vasarās dzīvo Kazdangā, kur kopā ar ģimeni ir aktīvi viesi. Bijusi Raiņa Literatūras un mākslas vēstures muzeja zinātniskā līdzstrādniece.	Bērzu gatve, Kazdanga (23.07.2023.)
9.	Maija Purviņa	LKA_K_9	Dzimusi kazdandzniece, bijusi biedrības "Kodols" valdes priekšsēdētāja.	Bijusī krogus ēka Liepu gatvē, Kazdanga (23.07.2023.)
10.	Guntis Brūveris	LKA_K_10	Gājis praksē piensaimniecības uzņēmumā "Elpa" Kazdangā un mācījies Kazdangas Lauksaimniecības tehnikumā.	Kultūrvieta "Kazbārs", Kazdanga (23.07.2023.)
11.	Rita Babre	LKA_K_11	Kazdangas folkloras kopas "Zīle" dalībniece un sklandrašu meistare.	"Lejas-strauti", Kazdanga (24.07.2023.)
12.	Renāte Goldberga	LKA_K_12	Dzimtas mājas "Zīles" Kazdangā, strādājusi Kazdangas Lauksaimniecības tehnikumā par direktora vietnieci un par skolotāju Kazdangas pamatskolā. Šobrīd Aizputes pamatskolas direktore.	"Zīles", Kazdangas pagasts (24.07.2023.)
13.	Ieva Babre	LKA_K_13	Kazdangas sporta metodiķe un organizatore, kas aktīvi piekopj Kazdangas sporta tradīcijas, kurās iesaista arī apkārtējos.	"Lejas-strauti", Kazdanga (24.07.2023.)
14.	Stella Cveigele	LKA_K_14	Ienācēja Kazdangā, kas darbojusies kolhozā kā kultūras dzīves vadītāja un iepazinusi Valātas pusi. Šobrīd pārdevēja vietējā veikalā.	Veikals "Lats", Kazdanga (Valātas gals) (24.07.2023.)

15.	Māra Tīmane	LKA_K_15	Bijusi Kazdangas Tūrisma informācijas centra vadītāja, pirtniece un zāļu pazinēja, kas nodibinājusi uzņēmumu "Māras dārza spēks un pirtiņa".	Dārza gatve, Kazdanga (24.07.2023.)
16.	Māra Tamsone	LKA_K_16	Darbojusies Kazdangas Lauksaimniecības tehnikumā kā bibliotekāre un latviešu valodas skolotāja.	Kazdanga (24.07.2023.)
17.	Aija un Jānis Brūni	LKA_K_17	Ģimeniski darbojas uzņēmumā "Danga", vācot un pārdodot dažādas zāļu tējas. Jāņa māte bijusi skolotāja Kazdangas Lauksaimniecības tehnikumā. Aija pasniegusi ģeogrāfiju Kazdangas Lauksaimniecības tehnikumā, šobrīd strādā Zentas Mauriņas Grobiņas vidusskolā.	Dārza gatve, Kazdanga (24.07.2023.)
18.	Ilze Holštroma	LKA_K_18	Kazdangas filiālbibliotēkas vadītāja, strādājusi arī kā Kazdangas Lauksaimniecības tehnikuma lietvede, pasniedzēja un pils muzeja vadītāja.	Kazdangas bibliotēka, Kazdanga (24.07.2023.)
19.	Gundars Sisenis	LKA_K_19	Piensaimnieks, kādreizējā Kazdangas Lauksaimniecības tehnikuma direktors.	Kazdangas pagasta pārvalde, Kazdanga (24.07.2023.)
20.	Tālis Lagzdīņš	LKA_K_20	Valtaiķu autonomās evaņģēliski luteriskās draudzes priekšsēdētājs un kādreizējs Kazdangas zirgkopis.	"Ventinieki", Kazdangas pagasts (24.07.2023.)
21.	Inga Kalniņa	LKA_K_21	Karla Vilhelma fon Manteifeļa kolonistu pēctece.	Pie veikala "Top", Kazdanga (25.07.2023.)
22.	Kristīne Vītola	LKA_K_22	Strādājusi Kazdangas pili – Tūrisma informācijas centrā un šobrīd strādā Aizputes Tūrisma informācijas centrā.	Kazdangas pils, Kazdanga (25.07.2023.)

2. pielikums

Kopienas iekšējās struktūras ilustrācija



Izmantotie avoti

- Aizputes novads (2007). *Biedrība "Kodols"*. Pieejams: <https://www.aizputesnovads.lv/sabiedriba/nvo/biedriba-kodols> (skatīts 07.02.2024.)
- Austras koks (2009). *3x3 nometnes laikraksts*, 22.07.2009. Pieejams: https://www.3x3.lv/KRATUVE/Kazdanga/avize_austras_koks/austras_koks_4.pdf (skatīts 07.02.2024.)
- Dienvidkurzemes novads (2023). *Pirmo reizi pasniegs Dienvidkurzemes novada augstākos apbalvojumus*. Pieejams: <https://www.dkn.lv/lv/jaunums/pirmo-reizi-pasniegs-dienvidkurzemes-novada-augstakos-apbalvojumus> (skatīts 07.02.2024.)
- Konvencija par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu* (2003). Pieņēmusi Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācija (UNESCO) 17.10.2003. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/1533> (skatīts 27.05.2024.)
- Laķe, A., Muktopāvela, R. (2017). The Song and Dance Celebration Tradition as Brand of the "Singing Nations" of the Baltic Countries: Similarities and Differences. *Filosofija. Sociologija*, No. 28 (4), pp. 246–256.
- Lappégard Hauge, A. (2007). Identity and Place: A Critical Comparison of Three Identity Theories. *Architectural Science Review*, No. 50, pp. 44–51.
- Lāce, I. (2014). Cilvēks un vieta: tēmas nozīmīgums Latvijas socioloģijā. No: Zobena A. (red.) *Ad locum: vieta, identitāte un rīcībspēja*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 20.–40. lpp.
- Lursoft (2010). *Biedrība "Kazdangas kultūrvēsturiskais mantojums"*. Pieejams: <https://company.lursoft.lv/kazdangas-kulturvesturiskais-mantojums/40008152586> (skatīts 07.02.2024.)
- Lursoft (2022). *Biedrība "Kazdangas dzirnavas"*. Pieejams: <https://company.lursoft.lv/kazdangas-dzirnavas/50008319161> (skatīts 07.02.2024.)
- Muktopāvela, R., Laķe, A., Tjarve, B. (zin. red.) (2022). *Kultūras mantojuma kopienas: prakses, attīstība un izaicinājumi*. Rīga: Jāņa Rozes apgāds.
- Nemateriālā kultūras mantojuma likums* (2016). Pieņēmusi Latvijas Republikas Saeima 29.09.2016. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/285526-nemateriala-kulturas-mantojuma-likums> (skatīts 07.02.2024.)
- Scott, W. R. (2014). *Institutions and Organizations: Ideas, Interests, and Identities*. Los Angeles: SAGE.
- Tjora, A., Scambler, G. (2020). *Communal Forms: A Sociological Exploration of Concepts of Community*. London, New York: Routledge.
- Publikācijas sagatavošanā izmantotas intervijas ar Kazdangas iedzīvotājiem 2023. gada vasarā Latvijas Kultūras akadēmijas pētījuma projekta "Dzīvais kultūras mantojums Kazdangā" ietvaros.